

ברקאי

תלמוד שמביא לידי מעשה

פתיחה

אני יושב ומדבר ומנסה להתחבר עם שאר המדברים
 הכל מילים, מילים, מילים
 על הלשון מגלגלים בתוך המעגל מהללים, מקללים לא פלא שמתבלבלים בתוך המעגל
 מילים הן חומר משכר הכי קשה וממכר לעד לא נגמלים הכל מילים..
 (מתוך השיר ׀ במעגל, אהוד מנור)

האם לדעתכם עמדתו של הכותב גורפת, או שהיא מכוונת לסוג מסוים של שיח?

מה יחסו של כותב השיר למילים? האם ישנו יחס אחיד לכל אורך השיר?

עיינו בשני המקורות הבאים:

ר' יהודה כשהיה רואה את המת ואת הכלה מתקלסין, היה נותן עיניו בתלמידים ואומר: המעשה קודם לתלמוד. נמנו בעליית בית ארים: התלמוד קודם למעשה. ר' אבהו הוה בקיסרין שלח לר' חנינה בריה: מזכי בטיבריה? שלחון ואמרון ליה: גמל הוא חסד. שלח - כתב לליה: 'המבלי אין קברין בקיסרין שלחתיך לטיבריא, וכבר נמנו בעליית בית ארים סלוד התלמוד קודם למעשה'

(תלמוד ירושלמי, מסכת חגיגה, א ז)

וכבר היה רבי טרפון וזקנים מסובין בעלית בית נתזה בלוד, נשאלה שאילה זו בפניהם: תלמוד גדול או מעשה גדול? נענה רבי טרפון ואמר: מעשה גדול, נענה רבי עקיבא ואמר: תלמוד גדול.

(תלמוד בבלי, מסכת קדושין, מ ע"א)

[תרגום חופשי: ר' יהודה כשהיה רואה את המת (שלא קוברים) ואת הכלה (שלא מחתנים) מתקלסין (=מתבזים), היה נותן עיניו בתלמידים ואומר: המעשה קודם לתלמוד. נמנו בעליית בית ארים: התלמוד קודם למעשה. רבי אבהו היה בקיסרין (קיסריה), שלח לר' חנינה בנו: זוכה (בלימוד תורה) אתה בטבריה? שלחו ואמרו לו: גומל הוא חסד (של אמת)*, מתעסק בקבורה). שלח - כתבו לו: 'המבלי אין קברים בקיסרין שלחתיך לטבריה, וכבר נמנו בעליית בית ארים סלוד (=בלוד) התלמוד קודם למעשה.].

מי גדול?

- במה חולקים ר' טרפון ור' עקיבא במקור הראשון? מה יכול להיות הנימוק לכל צד?
- מה ההבדל בין סדר העדיפויות של ר' יהודה לזה של ר' אבהו? מי צודק לדעתכם? ענו מנקודת מבטם בסיפור (הורה/מורה).

האם יש הבדל בין המחלוקת בשני המקורות? דייקו במילים. מה המשמעות של ההבדל?

מה אתם הייתם חושבים לו ילדכם/תלמידכם היה מברז משיעור בשביל להתנדב?

נעיין כעת בהמשך הדיון במקור הראשון -

נענו כולם ואמרו: תלמוד גדול, שהתלמוד מביא לידי מעשה.

(בבלי, קדושין שם)

- כמי הכריעו בסופו של דבר, כר' טרפון או כר' עקיבא? שימו לב למלכוד שבתשובה.
- למסקנה, מה יותר חשוב? מה קודם למה?

האם כל לימוד 'מביא לידי מעשה'?
האם ישנו סוג מסוים של תוכן/אופי לימוד שמוביל לעשייה וכזה שלא, או שעצם הלימוד מוביל את האדם לעשייה?

קראו את המקורות הבאים:

... יש לפרש כפשוטו כשנדקדק תחלה לשון 'תורה לשמה', מהו לשון 'לשמה' ולא אמר 'לשם שמים'? - אלא, יש תורה לשם שמים ממש אך אין כוונתו אלא כדי לקיים המצות ולידע ההלכה איך יעשה המעשה... אך עיקר מצות עסק התורה הוא מצוה בפני עצמה, להגות בה יומם ולילה ולהעמיק ולעיין בכל תוצאותיה ומובאיה כי עמקו מחשבותיה. "ואם בחוקתי תלכו" שתהיו עמלים בתורה לא לבד לידע המצוה בשעה שצריך לה, אלא דרוש וקבל שכר היינו הדרשה עצמה היא השכר ונחת רוח לפני הקב"ה. וזהו עוסק לשמה של תורה לא על כונה אחרת...

(חתם סופר*, מסכת נדרים, פא ע"א)

"אין נפשיותו של האדם מתגלה לו לעצמו מכל צדדיה ובכל עומקה אלא תוך עבודת חיים ולא מתוך חיטוט וניקור מוחי או דמיוני"

(א.ד. גורדון**)

"ומה מאד יש להצטער בראותינו כמה מבחירי בחורי ישראל המבלים כל זמנם רק בפלפולים של הבל, מבלי להבחין אם יכוננו דבריהם על פי ההלכה והסברה הישרה, וחבל מאד על כשרונותיהם המזהירים, שהיה אפשר לנצלם לידיעת וליבון הלכות ובעיות אקטואליות, ותחת זאת משקיעים את כל מרצם בפלפולי סרק, המקנים חדות נפש בת חלוף, ועליהם יאות להמליץ, עוזבים חיי עולם ועוסקים בחיי שעה... ששהחריפות מטה לב האדם ושובה אותו ביופי החידוש... שתכלית הלימוד ועיקרו הוא בכדי להעלות השמועה לפי ההלכה, להלכה ולמעשה. וכמו שכתבו חז"ל: תלמוד גדול שהתלמוד מביא לידי מעשה."

(הרב עובדיה יוסף***, הקדמה ליביע אומר אורח חיים, אות 10)

- מהו לימוד התורה האמיתי לדעת החתם סופר? איזו דעה ממה שראינו עד כה מתאימה לתפיסה זו?
- מה דעתו של א.ד. גורדון לגבי מקומו של הלימוד לעומת המעשה? לאיזה דעה מהמקורות הקודמים הוא משתייך?
- מהו לימוד התורה האמיתי לדעת הרב עובדיה? לאיזה 'מחנה' הוא שייך ממה שראינו עד כה?

- עם איזו גישה אתם מזדהים? חשבו, האם לכל תחום עיסוק בחייכם אתם מחפשים תוצאה פרקטית, או שישנם דברים שאתם עושים 'לשמה'?
- האם בכלל יש עניין ללימוד, או כפי ש.א.ד. גורדון מציג צריך להתמקד במעשה? ראו גם בדף ההרחבות.

לסיום, חזרו לשיר בו פתחנו. האם על פי מה שלמדתם אכן 'הכל מילים, מילים מילים'?

הרב עובדיה יוסף (נולד בבגדד ב-1920, נפטר בישראל ב-2013). הרב הראשי הספרדי, נחשב ל"פוסק הדור" הספרדי, מנהיגה הרוחני של תנועת ש"ס.

**

אהרון דוד גורדון (נולד ברוסיה ב-1856, נפטר בישראל ב-1922). "הצדיק החילוני" שחינך ברוח הדת. חלוץ ופועל חקלאי, הוגה ומורה-דרך לחלוצים, מייסד תורת-מוסר שבחייו ולאחר מותו כונתה (בטעות) "דת העבודה".

*

חתם סופר - הרב משה סופר (הונגריה, 1762-1839), מגדולי רבני יהדות הונגריה. חיבורו המרכזי הוא "שו"ת חתם סופר", הכולל שאלות ותשובות הלכתיות. מגדולי המתנגדים להשכלה ולרפורמה.

